

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
24 червня 2020 року,
Протокол № 10

Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І Чорний
(підпис)

М.П.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРАВА»
для підготовки на третьому освітньому рівні
здобувачів наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 2
2. Заплановані результати навчання	– 3
3. Програма навчальної дисципліни	– 5
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 8
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 8
4.2. Аудиторні заняття	– 8
4.3. Самостійна робота здобувачів	– 8
5. Методи навчання та контролю	– 9
6. Схема нарахування балів	– 10
7. Рекомендована література	– 10
7.1. Основна література	– 10
7.2. Допоміжна література	– 12
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 15

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 08 Право
2. Код і назва спеціальності	– 081 Право;
3. Назва спеціалізації	– спеціалізація не передбачена
4. Назва дисципліни	– Актуальні проблеми інформаційного права
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– ВК 18.
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– третій
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– доктор філософії
9. Курс / рік навчання	– другий
10. Семестр	– четвертий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3/90
2) денна /заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 14
% від загального обсягу	– 15,6
лекційні заняття (годин)	– 8
% від обсягу аудиторних годин	– 57,1
семінарські заняття (годин)	– 6
% від обсягу аудиторних годин	– 75
самостійна робота (годин)	– 76
% від загального обсягу	– 84,4
тижневих годин:	
аудиторних занять	– 7
самостійної роботи	– 38
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– ОК 2 Тлумачення нормативно-правових актів
2) супутні дисципліни	– ВК 7 Сучасна доктрина адміністративного права ВК 8 Проблеми фінансового права ОК 8 Інформаційні технології в наукових дослідженнях

- 3) наступні дисципліни – -
 14. Мова вивчення дисципліни – українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Актуальні проблеми інформаційного права» забезпечує досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньо-науковою програмою «Доктор філософії з права»:

РН-8. Демонструвати розуміння теоретичних основ, термінології та практики професійної діяльності в галузі права.

РН-9. Демонструвати знання та розуміння сучасних актуальних питань, історії розвитку, закономірностей, проблем та тенденцій правового регулювання суспільних відносин у різних галузях.

РН-10. Ефективно працювати з джерелами національного та міжнародного права, виявляти колізії, прогалини, інші недоліки правового регулювання.

РН-11. Тлумачити нормативно-правові акти, оцінювати судову практику та правильно застосовувати їх при вчиненні різних правових дій.

РН-12. Використовувати знання та вміння для надання кваліфікованих юридичних висновків і консультацій з правових питань у різних сферах юридичної діяльності.

РН-13. Аналізувати зміст проектів нормативно-правових актів, здійснювати їх науково-правову експертизу, надавати рекомендації щодо їх удосконалення.

РН-14. Самостійно або у групі науково-педагогічних працівників розробляти проекти нормативно-правових актів.

РН-15. Демонструвати вміння формулювання власної цілісної, логічної й обґрунтованої позиції щодо правової проблеми, відстоювати і захищати її перед підготовленою аудиторією.

РН-16. Використовувати знання та вміння для прийняття рішень в юридичній справі, формулювати правову позицію у тексті різних правових документів, у тому числі процесуальних.

Після завершення вивчення дисципліни здобувач повинен:	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	відтворювати визначення понятійно-термінологічного апарату інформаційного права;
1.2)	розкривати зміст сучасних загроз інформаційній безпеці суспільства й правовий інструментарій їх блокування;
1.3)	описувати засади та принципи професійної та наукової етики;
1.4)	характеризувати сучасні правові механізми підтримання ідеологічної багатоманітності;
1.5)	описувати інститут державної політики у сфері інформаційної діяльності;
1.6)	визначати зміст нових концептуальних та методологічних засад генезису інформаційно-комунікаційних теорій сучасного суспільства;
1.7)	називати ключові проблеми інформаційного права, з якими зіштовхуються юристи у повсякденній практиці;
1.8)	відтворювати фактори, умови і правові механізми перетворення інформації на основу економічного і культурного розвитку суспільства.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, вміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати зміст основних термінів, що розкривають суть актуальних питань інформаційного права;
2.2)	обговорювати специфіку інформаційного суспільства;

2.3) пояснювати принципи інформаційного права;
2.4) ідентифікувати головні напрямки здійснення інформаційної політики держави.
3. Застосування знань
<i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)</i>
3.1) застосовувати правову методологію створення умов перетворення інформації на фактор розвитку «людського капіталу»;
3.2) пристосовувати до вітчизняного контексту позитивний досвід зарубіжних країн з використання права як засобу перетворення процесу здобуття сучасних знань про світ і суспільство на соціальний ідеал і невід'ємну складову особистісної стратегії;
3.3) проектувати, ініціювати, виконувати інноваційні комплексні наукові дослідження у галузі професійної освіти на основі цілісного системного наукового світогляду;
3.4) застосовувати право як механізм гарантування інформаційної безпеки суспільства;
3.5) демонструвати вміння здійснювати критичний аналіз, оцінку сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей у вирішенні дослідницьких і практичних завдань;
3.6) застосовувати знання з інформаційної безпеки в широкому діапазоні практичної роботи та в повсякденному житті;
3.7) приймати оптимальні рішення на основі логічних аргументів та перевірених фактів.
4. Аналіз
<i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) дискутувати щодо місця інформаційного права в системі юридичних наук;
4.2) досліджувати процес формування інформаційного суспільства;
4.3) критично оцінювати теорію інформаційної безпеки;
4.4) класифікувати юридичні делікти в інформаційних відносинах та визначати їх ознаки та юридичний склад;
4.5) вільно і компетентно спілкуватись в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю щодо сучасних концепцій дослідження проблем інформаційного права;
4.6) виділяти ознаки інформаційного права як галузі права;
4.7) класифікувати секретну інформацію та співставляти правовий режим її видів.
5. Синтез
<i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) систематизувати напрямки інформаційної безпеки;
5.2) упорядковувати чинники формування інформаційної культури;
5.3) узагальнювати основні положення концепцій «інформаційного суспільства»;
5.4) систематизувати основні підходи до формування інформаційної культури.
6. Оцінювання
<i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) пояснювати доцільність застосування зарубіжного досвіду інституту електронної комерції;
6.2) оцінювати вплив людського фактору на організацію інформаційної безпеки;
6.3) проводити аналіз ефективності інформаційного законодавства.
7. Створення (творчість)
<i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) визначати напрямки вдосконалення інформаційного законодавства відповідно до сучасних умов;
7.2) формувати за допомогою права інформаційний простір, що найбільш повно сприяє розкриттю індивідуальних здібностей і формуванню самостійної, критично мислячої і здатної до творчого перетворення дійсності особистості;

7.3)	запровадити нову ідеологію функціонування інформаційного права;
7.4)	сформулювати власну позицію щодо генезису інформаційно-комунікаційних теорій сучасного суспільства;
7.5)	визначати напрямки удосконалення інституту відповідальності у сфері електронної комерції.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Проблеми становлення та розвитку українського інформаційного суспільства

Концепції основних понять інформаційного права. Особливі риси та ознаки інформаційного суспільства та їх аналіз. Інформатизація як процес активного формування та широкомасштабного використання інформаційних ресурсів.

Проблеми інформатизації суспільства і їх значення. П'ять етапів інформатизації суспільства: 1) модернізація управлінських структур; 2) формування й розвиток індустрії інформатики; 3) комплексування інформаційних зв'язків; 4) перебудова соціальних структур; 5) формування людського потенціалу. Загроза використання досягнень в інформаційній сфері з метою, несумісною із завданнями підтримки світової стабільності й безпеки, дотриманням принципів суверенної рівності держав, мирного врегулювання конфліктів, незастосування сили, невтручання у внутрішні справи, поваги прав і свобод людини.

Аналіз концепцій «інформаційного суспільства». Виробництво інформаційного продукту. Початок розвитку ідей інформаційного суспільства у зв'язку з виходом у 1973 р. книги американського соціолога Д. Белла «Майбутнє постіндустріальне суспільство. Досвід соціального прогнозування». Дослідження Пітера Дракера (США) і Мануеля Кастельса (США). Ідеї інформаційного суспільства у країнах Західної Європи.

Основні напрямки розвитку інформатизації. Комп'ютеризація суспільства. Інформатизація суспільства. Особливі риси та ознаки інформаційного суспільства та їх аналіз.

Інформаційні ресурси як основа побудови інформаційного суспільства. Розвиток світових інформаційних ресурсів. Значення інформаційної культури в інформаційному суспільстві. Інформаційна культура як вміння цілеспрямовано працювати з інформацією. Зв'язок інформаційної культури з соціальною природою людини.

Тема 2. Загальнотеоретична характеристика інформаційного права України

Передумови формування та особливості становлення інформаційного права України: історичні, соціально-економічні та юридичні аспекти. Гуманітарно-філософський феномен інформатики. Правова регламентація інформаційних відносин. Закріплення у Конституції УРСР 1978 р. нових підходів до інформаційних прав: а) право на користування досягненнями культури, що забезпечується розвитком телебачення і радіо, книговидавничої справи та періодичної преси, мережі безплатних бібліотек (ст. 44); б) гарантія свободи наукової, технічної і художньої творчості (ст. 45); в) право критикувати діяльність державних органів та громадських організацій; заборона переслідування за таку критику (ст. 47); г) свобода слова, друку, що забезпечується широким розповсюдженням інформації, можливістю використання преси, телебачення і радіо (ст. 48); д) охорона законом таємниці листування, телефонних розмов і телеграфних повідомлень (ст. 54). Термін «інформаційно-комп'ютерне право». Монографія Ю.М. Батуріна «Проблеми комп'ютерного права». Закон України «Про інформацію». Прийняття у 1996 р. Конституції України піднесло зазначене право на якісно новий рівень – право на інформацію стало конституційним правом.

Спеціальний поняттєво-категоріальний апарат інформаційного права України. Категорії: «інформація», «документ», «публічна інформація», «бібліотека», «державні інформаційні ресурси», «державна таємниця», «дані», «електронний підпис». Класифікація нормативних дефініцій інформаційного права: 1) за кількістю слів у назві нормативної дефініції: моністичні; дуалістичні; складні. Функції нормативних дефініцій: 1) описова; 2) наукова; 3) технічна; 4) інтерпретаційна; 5) навчальна.

Принципи інформаційного права України. Система принципів інформаційного права:

I. Загальноправові принципи (принцип законності, принцип суворого дотримання прав людини, принцип відповідальності за порушення норм тощо); II. Внутрішньодержавні принципи інформаційного права (конституційні, галузеві та спеціальні принципи інформаційного права). Галузеві принципи інформаційного права. Спеціальні принципи інформаційного права: 1) принципи правового регулювання формування та використання інформаційних ресурсів; 2) принципи забезпечення доступу до інформації; 3) принципи захисту комп'ютерної інформації від неправомірного втручання; 4) принципи державної політики у сфері інформкомунікацій; 5) принципи мас-медіа-права; 6) принципи забезпечення інформаційної безпеки.

Тема 3. Проблеми формування та функціонування електронного уряду

Основні інновації у світі сьогодні пов'язані з використанням інформаційнокомунікаційних технологій, в тому числі і така інновація державного управління, як електронне урядування. Сьогодні завдання щодо впровадження електронного урядування в Україні, полягають не у створенні нових принципів та підходів, а у розробці конкретної системи заходів та послідовності їх здійснення, визначенні розмірів та форм державної правової, політичної, фінансової та адміністративно-організаційної підтримки. Подібна стратегія повинна розроблятися не тільки на центральному рівні, але й на регіональному і місцевому в тому числі, з урахуванням їх специфіки.

Система «Електронний уряд» повинна відповідати національним інтересам України та виходити з її особливостей. З однієї сторони, її потрібно адаптувати до конкретних соціоекономічних, соціокультурних та державно-політичних умов. А, з іншої сторони, нові інформаційні технології принципово змінюють систему управління суспільством, відбувається заміна жорстких ієрархічних структур більш гнучкими мережевими горизонтальними структурами, які краще пристосовані до реагування на зміни зовнішнього середовища.

Таким чином, проблематика підвищення ефективності роботи державного апарату, реорганізація та реінжиніринг адміністративних процесів переводиться у практичну площину реалізації з використанням інформаційних технологій. Всі ці проблеми розглядаються нами з точки зору надання державою послуг в електронній формі. Для цього необхідно досягти позитивних результатів у декількох сферах: у прийнятті методик опису архітектури електронного уряду на різних рівнях управління; у стандартизації державних даних, документів та електронних повідомлень; у прийнятті адекватних моделей державних послуг та процесів і відповідних методик опису; у розробці інтегрованих платформ реалізації електронних державних послуг і процесів, заснованих на стандартах.

Тема 4. Доступ до інформації: поняття та правове регулювання

Відповідно до чинного законодавства України право на доступ до інформації гарантується: обов'язком органів державної влади, а також органів місцевого і регіонального самоврядування інформувати про свою діяльність та прийняті рішення; створенням у державних органах спеціальних інформаційних служб або систем; забезпеченням державою однакових прав і можливостей доступу до інформації всім учасникам інформаційних відносин; контролем держави за режимом доступу до інформації з метою забезпечення додержання вимог законодавства про інформацію всіма державними органами, підприємствами, установами та організаціями, недопущення необґрунтованого віднесення відомостей до категорії інформації з обмеженим доступом; заборонаю обмеження права на одержання відкритої інформації; встановленням відповідальності за порушення законодавства про інформацію, зокрема за необґрунтовану відмову від надання відповідної інформації; надання інформації, що не відповідає дійсності; несвоєчасне надання інформації; навмисне приховування інформації тощо.

Розрізняють активне і пасивне право на доступ до інформації. Активне право на доступ до інформації відкриває можливість безпосереднього ознайомлення з інформацією органів виконавчої влади. До процедури активного доступу до інформації органів виконавчої влади дослідники Центру політико-правових реформ зараховують такі форми доступу: 1) направлення громадянами запиту до органів виконавчої влади про надання інформації; 2) відвідування

відкритих робочих засідань органів влади; 3) доступ до відкритих архівів офіційної інформації органів виконавчої влади.

За способом забезпечення громадян інформацією дослідники виділяють такі форми пасивного доступу: поширення інформації в засобах масової інформації, випуск спеціалізованих брошур і збірників, розміщення інформації в Інтернеті, розміщення інформації на стендах офіційної інформації в приміщеннях, де розташовані органи виконавчої влади.

Поняття «доступ до інформації» можна трактувати в суб'єктивному та об'єктивному розумінні.

Доступ до інформації є складовою суб'єктивного права на інформацію, яке передбачає можливість для учасників інформаційних відносин вільно одержати, використовувати, поширювати та зберігати відомості, необхідні для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів, здійснення завдань і функцій. Саме це становить зміст доступу до інформації.

Тема 5. Проблеми інформаційної безпеки

Інформаційна безпека — це стан захищеності систем передавання, опрацювання та зберігання даних, при якому забезпечено конфіденційність, доступність і цілісність даних.

Також під інформаційною безпекою розуміють комплекс заходів, спрямованих на забезпечення захищеності даних від несанкціонованого доступу, використання, оприлюднення, внесення змін чи знищення.

Життєво важливими інтересами суспільства та держави визнано такі: захист українського суспільства від агресивного впливу деструктивної пропаганди; захист українського суспільства від агресивного інформаційного впливу, спрямованого на пропаганду війни, розпалювання національної і релігійної ворожнечі, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом або порушення суверенітету і територіальної цілісності України; всебічне задоволення потреб громадян, підприємств, установ і організацій усіх форм власності у доступі до достовірних та об'єктивних відомостей.

Залежно від результату шкідливих дій, можна виділити такі види загроз інформаційній безпеці: отримання несанкціонованого доступу до секретних або конфіденційних даних; порушення або повне припинення роботи комп'ютерної інформаційної системи; отримання несанкціонованого доступу до керування роботою комп'ютерної інформаційної системи; знищення та спотворення даних.

Значна частина загроз інформаційній безпеці виникає внаслідок користування ресурсами Інтернету.

Тема 6. Проблеми правового регулювання інформаційних відносин в сфері міжнародного права

Вплив міжнародного права на формування інформаційного права України. Нова інституція — міжнародне інформаційне право світової інформаційної цивілізації. Глобальна комп'ютеризація через Інтернет. Принципи міжнародного інформаційного права. Юридична когнітологія. Правова кібернетика. Правова інформатика. Міжнародне співробітництво у сфері інформаційних відносин. Міжнародні договори в сфері інформаційних правовідносин.

Законодавчі акти, що визначають участь України у міжнародних інформаційних відносинах: «Про ратифікацію Статуту і Конвенції Міжнародного союзу електрозв'язку» (від 15 липня 1994 р.); «Про ратифікацію Угоди про співробітництво в галузі охорони авторського права і суміжних прав» (від 27 січня 1995 р.); «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24 липня 1971 р., зміненого 2 жовтня 1979 р.)» (від 31 травня 1995 р.). Спеціальні нормативні акти, які є міжнародними стандартами суспільних інформаційних відносин: Конвенція № 108 Ради Європи «Про захист фізичних осіб при автоматизованій обробці даних» (від 28 січня 1981 р.); Директива 95/46/ЄС «Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і вільного обігу цих даних» (від 24 жовтня 1995 р.); Директива 97/66/ЄС «Про обробку персональних даних і захист приватності у телекомунікаційному секторі та рекомендації щодо захисту даних в інформаційних супермагістралях».

Міжнародна діяльність України в галузі захисту інформації. Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах». Установлення взаємозв'язків з автоматизованими системами інших держав з метою обробки, обміну, продажу, купівлі відкритої інформації. Закон України «Про ратифікацію Угоди між Урядом України та Урядом США про захист технологій, пов'язаних із запуском Україною ліцензованих США комерційних космічних апаратів» (від 4 грудня 1998 р.). Розвиток транскордонних економічних відносин. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) та Світова організація торгівлі (СОТ) (Угода ТРПС).

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна/заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак.)		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Проблеми становлення та розвитку українського інформаційного суспільства	11	–	–	–	–	11
2.	Загальнотеоретична характеристика інформаційного права України	11	–	–	–	–	11
3.	Проблеми формування та функціонування електронного уряду	19	2	2	–	–	15
4.	Доступ до інформації: поняття та правове регулювання	19	2	2	–	–	15
5.	Проблеми інформаційної безпеки	17	2	2	–	–	13
6.	Проблеми правового регулювання інформаційних відносин в сфері міжнародного права	13	2	–	–	–	11
	Усього годин:	90	8	6	–	–	76

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота здобувачів

4.3.1. Самостійна робота здобувачів денної форми навчання включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи здобувачів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.3. Здобувачі денної форми навчання виконують індивідуальні завдання у формі

реферату.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.5 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи здобувачів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдова презентація.

На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- розв'язування творчих завдань, проведення аналітичних досліджень, складання графічних схем, таблиць, діаграм, тощо.

Поточний контроль знань здобувачів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування здобувачів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції, експрес-опитування на лекціях;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

Структура залікового білету включає 3 теоретичних питання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування здобувачам балів за результатами навчання здійснюється за схемою, наведеною на рис.

6.2. Обсяг балів, здобутих здобувачами під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи здобувачів та виконання індивідуальних завдань визначаються в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Агамиров К. В. Прогнозирование развития информационного законодательства. *Новый юридический журнал*. 2012. № 3. С. 17–22.
2. Альчук М. Сучасна філософсько-правова методологія. *Вісник Львівського університету. Філософські науки*. 2008. Вип. 11. С. 64–71.
3. Арістова І. В. Державна інформаційна політика: організаційно-правові аспекти: [монографія]. Харківський університет внутрішніх справ. 2000. 368 с.
4. Баранов А. А. Интернет: объект правоотношений и предмет регулирования: [монография]. К. : Ред. журн. «Право Украины»; Харків : Право. 2013. 144 с.
5. Баранов О. Институти інформаційного права. *Правова інформатика*. 2006. № 3 (11). С. 40-46.
6. Баранов О. А. Інформаційне право України: стан, проблеми, перспективи. К. : Видавничий дім «СофтПрес», 2005. 315 с.
7. Баранов О. А. Методи інформаційного права. *Правова інформатика*. 2007. № 4 (11). С. 8-12.
8. Баранов О. А. Теоретико-методологічні основи правового забезпечення інформаційної сфери України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Харків, 2015. 40 с.
9. Батурин Ю. М. Проблемы компьютерного права: [монография]. М. : Юридическая литература, 1991. 272 с.
10. Бачило И. Л. Информационное право: [учебник]. М. : Издательство Юрайт ; ИД Юрайт, 2011. 522 с.
11. Бачило И. Л. Информационное право: основы практической информатики: [учеб. пособие]. М. 2001. 352 с.
12. Бачило И. Л. Проблемы теории информационного права. Теоретические проблемы информационного права : [сборник науч. трудов]. М. 2006. С. 9–28.
13. Береза Т. А. Поняття інформаційного суспільства, принципи його побудови та складові компоненти. *Інформаційне суспільство. Шлях України* : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С. 284-293.
14. Беляков К. І. Інформаційно-правові дослідження: походження, становлення, стан та перспективи розвитку. *Інформація і право*. 2011. № 2 (2). С. 4–12.
15. Битяк Ю. Основні напрями наукових досліджень у галузі конституційного, муніципального, міжнародного права, адміністративного права і процесу, фінансового та інформаційного права. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 2 (73). С. 208–220.
16. Богачов С. В. Інформаційна культура через засоби правової освіти. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2011. № 2 (5). С. 77–82.
17. Брижаний Є. І. Інформатизація навчального процесу в умовах сьогодення. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*. 2012. № 3 (15). С. 64–67.
18. Брижко В. До питання методології кодифікації інформаційного законодавства. *Вісник Академії правових наук України*. 2010. № 3 (62). С. 32-43.
19. Брижко В. М. Інформаційне право: нормативні та методологічні засади упорядкування інформаційних відносин : [монографія]. К. : ТОВ Пан Тот, 2009. 290 с.
20. Брижко В. М. Роль інформаційного права у розвитку правової системи України. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2011. № 1 (5). С. 13–19.
21. Бурило Ю. П. Правове регулювання інформаційної діяльності у сфері господарювання : [монографія]. К. 2013. – 343 с.

22. Волков Ю. В. Основы телекоммуникационного права : [учеб. пособие]. Екатеринбург, 2011. 91 с.
23. Галинская К. Информационный порядок в Украине: правонарушения и ответственность. *Legea și viața*. 2014. № 2. С. 3-6.
24. Гребенніков В. О. Доцільні принципи державної політики у сфері інфокомунікацій. *Наукові записки Українського науково-дослідного інституту зв'язку*. 2010. № 3 (15). С. 5-14.
25. Гриценюк О. В. Глобальні стратегії розвитку інформаційного суспільства: досвід для України. *Стратегічні пріоритети*. 2010. № 3 (16). С. 120-125.
26. Гуцу С. Ф. Правові основи інформаційної діяльності: [навч. посібник]. Харків : Нац. аерокосм. ун-т «Харк. авіац. ін-т», 2009. 48 с.
27. Данильян О. Г. Інформаційне суспільство: морально-етичний дискурс. *Інформація і право*. 2014. № 1 (10). С. 16-25.
28. Данько Ю. А. Теорії інформаційного суспільства в сучасному науковому дискурсі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2013. № 1. С. 76-84.
29. Дзьобань О. П. Проблеми становлення філософії інформаційного права. Інформаційне суспільство і держава: проблеми взаємодії на сучасному етапі : [збірник наук. статей та тез наук. повідомлень]. Харків : НДІ держ. будівництва та місц. самоврядування, 2012. С. 28-31.
30. Дзьобань О. П. Філософія інформаційного права: світоглядні й загальнотеоретичні засади : [монографія]. Харків : Майдан, 2013. 360 с.
31. Дубов Д. В. Модернізація інформаційної інфраструктури як чинник забезпечення національних інтересів України. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 2 (27). С. 90-96.
32. Дудко О. С. Феномен терміна «інформаційне суспільство» в міжнародній інформаційній політиці. *Інформаційне суспільство*. 2011. Вип. 14. С. 66-71.
33. Жилияев І. Б. Інформаційне право України: теорія і практика: [монографія]. К.: Парламентське вид-во, 2009. 104 с.
34. Залізник В. Систематизація інформаційного законодавства України: стан та перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 9. С. 140-143.
35. Каденюк Д. Л. Загальні принципи інформаційного права України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2010. № 3. С. 68-73.
36. Калюжний Р. А. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України: реалізація права на інформацію : [монографія]. К. : МП Леся, 2013. 236 с.
37. Турченко Ю. В. Сутність державної інформаційної політики в умовах демократичного державотворення. *Держава і право* : [зб. наук. праць : юридичні і політичні науки]. К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. 2009. Вип. 46. С. 631-637.
38. Фурашев В. М. Законодавче забезпечення інформаційної безпеки України. *Інформація і право*. 2014. № 1 (10). С. 59-67.
39. Цимбалюк В. С. Інформаційне право: концептуальні положення до кодифікації інформаційного законодавства: [монографія]. К. : Освіта України. 2011. 426 с.
40. Чеботарьова Н. В. Людина в інформаційній культурі. *Сучасне суспільство: політичні науки, соціологічні науки, культурологічні науки*. 2012. № 1. С. 178–183.
41. Чубарук Т. В. Конституційні засади правового регулювання інформаційної сфери : дис. на здобуття наук. ступеня кандидата юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право». К., 2010. 201 с.
42. Шайтан О. Понятійно-категоріальний апарат інформаційної безпеки держави у гуманітарній сфері. *Юридичний журнал*. 2012. № 4. С. 74-76.

7.2. Допоміжні джерела

1. Арістова І. В. Методологічні засади розбудови суспільства знань. *Правова інформатика*. 2008. № 3 (19). С. 10-17.
2. Арістова І. В. Наука «Інформаційне право» на новому етапі розвитку інформаційного суспільства. *Правова інформатика*. 2011. № 1 (29). С. 3-11.

3. Баранов О. А. Об'єкт правовідносин в інформаційному праві. *Інформація і право*. 2013. № 3 (9). С. 58-64.
4. Бачило І. Л. Інноваційний розвиток нації і становлення засад інформаційного і громадянського суспільства. *Вісник НГУУ «КПП». Політологія. Соціологія. Право*. 2011. Вип. 4 (11). С. 7-15.
5. Бачило И. Л. Информационное право : [учебник для вузов]. СПб. : Юридический центр Пресс. 2001. 789 с.
6. Бехманн Г. Современное общество: общество риска, информационное общество, общество знаний. М. : Логос, 2011. 248 с.
7. Богуш В. М. Інформаційна безпека держави. К. : МК-Прес, 2005. 432 с.
8. Брижко В. М. Методологічні та правові засади упорядкування інформаційних відносин: [монографія]. К. : ТОВ «Пан Тот», 2009. 415 с.
9. Брижко В. М. Основи систематизації інформаційного законодавства: теоретичні та практичні засади : [монографія]. К. : ТОВ «Пан Тот», 2012. 304 с.
10. Буренко В. Засоби масової інформації в системі урядової комунікації Федеративної Республіки Німеччини: теоретико-прикладні аспекти. *Вісник Національної академії державного управління*. 2009. № 1. С. 69-78.
11. Бурило Ю. П. Правове регулювання інформаційної діяльності у сфері господарювання : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. К., 2014. 36 с.
12. Венгеров А. Б. Право и информация в условиях автоматизации управления: [монография]. М. : Юридическая литература, 1978. 208 с.
13. Виявлення та розслідування злочинів, що вчиняються з використанням комп'ютерних технологій / за заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва. К. : НАВСУ, 2000. 64 с.
14. Волков Ю. В. Субъекты телекоммуникационного права : дисс. на соискание ученой степени кандидата юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право». Екатеринбург, 2006. 192 с.
15. Вопленко Н. Н. Источники и формы права: [учеб. пособие]. Волгоград: Изд-во Волгоградского государственного университета, 2004. 102 с.
16. Гапотій В. Д. Інформаційне суспільство та інформаційний суверенітет: теоретико-правовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 2. С. 24-33.
17. Гнатюк С. Л. Проблеми становлення інформаційного суспільства в Україні. *Стратегічні пріоритети*. 2007. № 1 (2). С. 95-101.
18. Гулемин А. Н. Интеграция информационного законодательства в условиях глобализации : автореф. дисс. на соискание ученой степени кандидата юрид. наук : спец. 12.00.14 «Административное право, финансовое право, информационное право». Екатеринбург, 2008. 25 с.
19. Демкова М. Інформація як основа інформаційного суспільства: визначення поняття та правове регулювання. *Інформаційне суспільство. Шлях України* : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С. 170-183.
20. Дзьобань О. П. Принципові засади правового виховання як цілісного системного процесу. Правове виховання в сучасній Україні : [кол. монографія]. Харків: Право, 2010. 368 с.
21. Дімчогло М. Основи теорії консолідації інформаційного законодавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 5. С. 41-47. URL : http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2012/05_2012.pdf
22. Дюжев Д. В. Інформаційне суспільство: соціально-правова парадигма суспільного розвитку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філософ. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». Донецьк, 2004. 19 с.
23. Зверева Е. А. Правовой режим информации в отношениях с участием субъектов предпринимательской деятельности: [монография]. М. : Юстицинформ, 2008. 400 с.
24. Исманов А. Права человека на информацию в эпоху цифрового телевидения. *Ежегодник по правам человека в Кыргызской Республике за 2012 год*. Бишкек : Start,

2013. С. 206-226.
25. Іващенко В. М. Зарубіжний досвід захисту комерційної таємниці. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия «Юридические науки»*. 2006. Т. 19 (58). № 3. С. 202-214.
 26. Інформаційне суспільство: новини, інформація та досвід Великої Британії. К., 2000. 44 с.
 27. Каденюк Д. Л. Спеціальні принципи інформаційного права. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2012. № 1. С. 54-58.
 28. Кім К. В. Особливості інформаційно-правових відносин як різновиду адміністративно-правових відносин. *Право і безпека*. 2011. № 4. С. 63-66.
 29. Коваленко Л. Етапи становлення інформаційного права в Україні. *Вісник Академії правових наук України*. 2012. № 2 (69). С. 175-182.
 30. Ковальський В. Формування інформаційного права як комплексної галузі та перспективи кодифікації інформаційного законодавства. *Юридична Україна*. 2012. № 5. С. 102-104.
 31. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-Х. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
 32. Колодюк А. В. Інформаційне суспільство: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата політич. наук : спец. 23.00.03 «Політична культура та ідеологія». К., 2005. 20 с.
 33. Коломоєць Т. О. Адаптація інформаційного законодавства України до вимог ЄС як складова сучасного вітчизняного правотворчого процесу: [монографія]. Дніпропетровськ : НГУ, 2013. 164 с.
 34. Конах В. К. Національний інформаційний простір: проблеми формування та регулювання. *Стратегічні пріоритети*. 2013. № 2 (27). С. 97-103.
 35. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/25к/96-вр>.
 36. Конституція УРСР від 20 квітня 1978 року. URL: <http://gska2.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1978.html>.
 37. Конституція УРСР від 30 січня 1937 року. URL: <http://static.rada.gov.ua/site/const/istoriya/1937.html>.
 38. Конституція УСРР від 10-14 березня 1919 року. URL: <http://sb7878.ucoz.ru/publ/62-1-0-82>.
 39. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341- III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
 40. Ліпкан В. А. Консолідація інформаційного законодавства України: [монографія]. К., 2014. 416 с.
 41. Ліпкан В. А. Систематизація інформаційного законодавства України : [монографія]. К., 2012. 304 с.
 42. Марущак А. І. Інформаційне право України : [підручник]. К. : Дакор, 2011. 456 с.
 43. Марущак А. І. Забезпечення державою доступу до інформації в Україні. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія «Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. 2009. № 2 (11). С. 34-38.
 44. Минбалеєв А. В. Проблемы формирования метода информационного права. Актуальные вопросы административного и информационного права : материалы Международной научно-практической конференции / под ред. Г. Ф. Ручкиной и М. А. Лапиной. М. : Финансовый университет, 2013. С. 451-461.
 45. Можаровська Н. Інформаційна культура як об'єкт національної інноваційної політики та правознавства. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 12. С. 136-139.
 46. Мойсєєв М. М. Інформаційне суспільство: можливості та реальність. Інформаційне суспільство. Шлях України : [збірник наук. статей]. К. : Бібліотека інформаційного суспільства, 2004. С. 272-283.
 47. Нестеряк Ю. В. Розвиток інформаційного законодавства в контексті становлення інформаційного суспільства: зарубіжний досвід. *Університетські наукові записки*. 2014. № 1 (49). С. 254-260.
 48. Нечипорук Ю. Суб'єктний та об'єктний склад інформаційних правовідносин.

- Юридична Україна*. 2012. № 6. С. 39-44.
49. Новицький А. М. Правове регулювання інституціоналізації інформаційного суспільства в Україні: [монографія]. Ірпінь : НУ ДПС України, 2011. 444 с.
 50. Основи інформаційного права України: [навч. посібник] / за ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного, П. В. Мельника. К. : Знання, 2009. 414 с.
 51. Пасмор Ю. В. Напрями консолідації в інформаційному забезпеченні правової науки України : соціально-комунікаційний аспект: [монографія]. Х. : Юрайт. 2013. 272 с. URL: <http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/>
 52. Паспорт наукової спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право : затв. постановою Президії Вищої атестаційної комісії України від 8 жовтня 2008 року № 42- 06/7. URL: <http://legalactivity.com.ua/>
 53. Політанський В. С. Загальна характеристика становлення та розвитку права на інформацію. *Часопис Київського університету права*. 2012. № 4. С. 76-79.
 54. Правова інформація та комп'ютерні технології в юридичній діяльності: [навч. посібник] / за ред. В. Г. Іванова. Харків: Право. 2013. 240 с.
 55. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
 56. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 року № 2121-III. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
 57. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 березня 2012 року № 4572-IV. URL: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4572-17.
 58. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України: Закон України від 23 лютого 2006 року № 3475-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3475-15>.
 59. Про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних: Конвенція Ради Європи від 28 січня 1981 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_326.
 60. Селезнева О. Н. Информационное право в системе юридического образования и некоторые предложения относительно его учебно-методического обеспечения. *Leges et iura*. 2014. № 3. С. 148-152.
 61. Селезньова О. М. Специфіка природи інформаційного права в контексті галузевої приналежності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2014. Вип. 26. С. 178-181.
 62. Селезньова О. М. Теоретико-методологічні засади інформаційного права України як інтегрованої категорії : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня доктора юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». Київ. 2015. 40 с. URL: http://dndi.mvs.gov.ua/index_html_files/
 63. Синєокий О. В. Високотехнологічне інформаційне право : [навч. посібник]. Харків : Право. 2010. 360 с.
 64. Татарникова К. Г. Окремі питання щодо вирішення низки наукових і практичних проблем, пов'язаних з кодифікацією інформаційного законодавства України. *Юридична наука*. 2015. № 2. С. 28–34. URL: <http://legal.nam.edu.ua/journal/n-2-2015.pdf>
 65. Тихомиров О. О. Правова інформація: теоретико-правовий аспект. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2012. № 1 (8). С. 29-35.
 66. Хахановський В. Г. Проблеми теорії і практики криміналістичної інформатики: [монографія]. К. : Вид. дім «Аванпост-Прим». 2010. 382 с.
 67. Цимбалюк В. С. Питання кодифікації інформаційного законодавства. *Правова інформатика*. № 4 (24). С. 13–22. URL: <http://library.nlu.edu.ua/>

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua> - Веб-портал Верховної Ради України
2. <http://www.president.gov.ua> - Веб-портал Адміністрації Президента України
3. <http://www.kmu.gov.ua> - Веб-портал Кабінету Міністрів України
4. <http://mon.gov.ua> - Веб-сайт Міністерства освіти і науки України
5. <https://mip.gov.ua> - Веб-сайт Міністерства інформаційної політики України
6. <http://www.ukrstat.gov.ua> - Веб-сайт Державної служби статистики України
7. <http://www.archives.gov.ua> - Веб-портал Державної архівної служби України
8. <http://www.dsszzi.gov.ua> - Веб-портал Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України
9. <https://www.e.gov.ua/ua> - Веб-портал Державного агентства з питань електронного урядування України
10. <http://nbuv.gov.ua/> - Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
11. <http://gntb.gov.ua/ua/> - Веб-сайт державної науково-технічної бібліотеки України
12. <http://www.ounb.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної універсальної наукової бібліотеки
13. <http://www.adm.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної державної адміністрації
14. <http://km-oblrada.gov.ua/> - Веб-сайт Хмельницької обласної ради
15. <http://www.khmelnysky.com/> - Веб-сайт Хмельницької міської ради
16. <http://www.univer.km.ua/> - Веб-сайт Хмельницького університету управління та права

Розробник робочої програми:

Викладач дисципліни:

доцент кафедри конституційного, адміністративного та фінансового права,
кандидат юридичних наук, доцент

_____ І.П. Сторожук

15 червня 2020 року

Схвалено кафедрою конституційного, адміністративного та фінансового
права 15 червня 2020 року, протокол №10.

Завідувач кафедри _____ О.М. Буханевич

15 червня 2020 року

Декан юридичного факультету

_____ С.А. Крушинський

16 червня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 18 червня 2020 року,
протокол № 8.

Голова методичної ради _____ І.Б. Ковтун

18 червня 2020 року

Обліковий обсяг робочої програми – 0,96 ум.др.арк.